[1] Tekst en foto's Ruud en Ina Metselaar – www.comomeerinfo.nl

Nesso en Pognana Lario

Nesso

In voorgaande Nieuwsbrieven reisden we van Lecco, ten onrechte toeristisch wat ondergewaardeerd, naar Bellagio, interessant maar overlopen door toeristen, en vervolgens naar Lezzeno, bekend om zijn vele oude verhalen. Nog iets verder richting Como rijdend bereiken we Nesso, een dorp dat maar weinig genoemd wordt in de reisgidsen voor het Comomeeer. Jammer want het is beslist sfeervol en een bezoek waard. De grootste attractie is een bergkloof (de 'orrido') met waterval, maar het heeft naast aardige straatjes ook een interessante geschiedenis.
Evenals Lezzeno bestaat de gemeente Nesso uit een aantal woonkernen, met Borgo aan de noordkant en Careno aan de zuidkant. Het aantal inwoners neemt af, van 1306 in 2001 naar 1186 in 2019.

De geschiedenis

Uit de vondst van onder andere "massa coppelliforme" d.wz. stenen met door mensenhanden gemaakte uithollingen[2], weten we dat er al in de prehistorie bewoning op deze plaats was. Ook zijn er stenen bijlen gevonden. Uit geschriften van de Romeinen is bekend dat de consul Marcellus hier in 196 vC. de Keltische stam van de Insubri versloeg. Ook de naam van de plaats is van Keltische oorsprong: 'Ness' betekent water. Eerst tegen het einde van de eerste eeuw vC. werd de plaats geromaniseerd.
In de 5e eeuw werd Nesso een 'pieve'[3], een zelfstandige parochie met doopvont, die tien dorpen omvatte, waarvan enkele aan de overkant van het meer. De parochiekerk, de 'plebana' van de pieve Nesso, werd in 1095 ingewijd in aanwezigheid van paus Urbanus II, die op weg was naar Clermond-Ferrand voor het bijeenroepen van de eerste kruistocht.
Tijdens de 10-jarige oorlog tussen Como en Milaan (1118-1127) koos Nesso de zijde van Isola Comancina en Milaan. Nadat Como in 1120 de vijandelijke vloot had verslagen bij Tremezzo, voeren ze naar Lezzeno en vervolgens naar Nesso en verwoestten beide dorpen.
In 1497 schonk Ludovico Maria Sforza Nesso als leen aan Lucrezia Crivelli.
In mijn boek "De geschiedenis van de dorpen rond het Comomeer" ga ik uitvoerig in op de periode 1522-1532 waarin Gian Giacomo Medici, bijgenaamd Il Medeghino, een groot deel van het meer beheerste vanuit zijn vrijwel onneembaar kasteel in Musso. Tot 1529 werd dit door de hertog van Milaan getolereerd, maar toen Karel V in november van dat jaar de kroon van Lombardije ontving, erkende hij de rechten van Il Medeghino niet maar kende het hele gebied van het hertogdom toe aan Francesco Sforza. Dit werd het begin van de "Oorlog van Musso". Gian Giacomo had een machtige vloot met een sterke en grote haven in Musso, maar

[1] Verzoeken om toezending per email aan: rmetselaar@on.nl
[2] Zie Nieuwsbrief 5(2012)
[3] Zie voor het begrip pieve mijn boek over de Tre Pievi

om de Spaanse vloot die in Como lag, beter in de gaten te kunnen houden, liet hij ook een grote haven in Nesso aanleggen. Hiertoe werden 200 geniesoldaten aan het werk gezet, die drie kazematten en een fort bij de haven bouwden. Na de voltooiing lagen er vele infanteristen, voornamelijk afkomstig uit de Republiek Venetië. Gesteld tegenover de veel grotere troepenmacht van de hertog gaf Il Medeghino zich tenslotte in 1532 over met als gevolg dat zowel het kasteel in Musso als dat in Nesso werden verwoest. In Nesso bleef alleen een muur met kantelen gespaard. Tegen deze muur werden in de 19e eeuw drie torens gebouwd die er ook nu nog staan.
De herinnering aan de rol van Nesso in deze oorlog wordt levendig gehouden in de roman "Falco della Rupe", geschreven in 1829 door Giambattista Bazzoni. Ik kom hieronder nog even terug op dit boek.
In 1538 ging het leen Nesso over naar Giovan Angelo Corio en van 1647 tot 1787 was het een bezitting van de familie Casnedi, waarna het onder de Oostenrijkse administratie viel. De bewoners van Nesso herdenken nog altijd de ingenieur Pietro Giudici en zijn zoons Vittorio en Angelo als vrijheidsstrijders tegen de Oostenrijkse overheersing.

Falco della rupe

Falco was een piraat uit Nesso. Om zijn woning te bereiken moest je over een moeilijk begaanbaar voetpad langs de bergkloof omhoog tot vlak bij de waterval. Falco weet tijdens een storm met zijn schip Gabriele Medici, de jongste broer van Gian Giacomo, te bevrijden uit handen van de Spanjaarden die hem naar Como wilden brengen. Als beloning benoemt Gian Giacomo Falco als kapitein van één van zijn zeven grote oorlogsschepen. Het boek beschrijft de lotgevallen van Falco tijdens de oorlog van Musso.
Dat de inwoners van Nesso trots zijn op deze geschiedenis blijkt wel uit het feit dat ze een van de twee waterbronnen in het buurtschap Careno de naam Falco della Rupe hebben gegeven (de tweede bron heet Boeucc del Castell). Ook de roeivereniging van Nesso draagt de naam Falco della Rupe.

Plattegrond van Nesso ©OpenStreetMap-auteurs

De economie

Het spreekt bijna vanzelf dat de economie van het dorp in het verleden grotendeels berustte op de visvangst. Daarnaast echter waren er talloze watermolens in de snelstromende riviertjes. De eerste vermelding ervan dateert al uit 1298, waar een "huis met twee molens" wordt genoemd. In een overzicht uit 1578 lezen we dat er 16 gebouwen met molens waren, waarvan twee met

molenstenen, twee met smederijen, twee met wijnpersen, een houtzagerij, een lakenvoller (vollen = vervilten van textiel door er op te slaan) en een weefgetouw. Het oudste document over het vollen van lakens dateert al uit 1419, terwijl in 1493 een werkplaats voor de vervaardiging van papier wordt genoemd. Van veel recenter datum is de zijdebewerking. Tegenwoordig zijn er verschillende bouwbedrijven en werkplaatsen voor de bewerking van ijzerdraad (bijvoorbeeld voor vogelkooien en huishoudelijke artikelen).

De "Orrido" met de Ponte della Civera

Bezienswaardigheden

Vooral het deel aan de oevers van het meer is een bezoek waard. We vinden hier oude huisjes en sfeervolle steegjes waar het goed dwalen is want auto's zult u er niet tegenkomen. Bovendien komen er maar weinig toeristen behalve bij de bergkloof die het dorp in twee delen scheidt:

De Orrido

De belangrijkste bezienswaardigheid is zonder twijfel de "Orrido di Nesso", een indrukwekkende bergkloof met twee Romeinse bruggen en een waterval. Het ravijn is zichtbaar vanaf het Piazza Castello (ca 150 m ten noorden van de gratis parkeerplaats in de Via Roma) of vanaf de brug over de Ponte della Civera aan de oever van het meer. De kloof is gevormd door de samenvloeiing van twee riviertjes, de Nuseè en de Tüff. Over de kloof zijn twee Romeinse bruggen gebouwd, waarvan de onderste, de Ponte della Civera, de buurtschappen Coatese en Riva del Castello verbindt. De dichte groei van struiken maakt het gezicht erop soms lastig, maar zelfs Leonardo da Vinci heeft deze omgeving in zijn Codice Atlantico al beschreven als ongelooflijk.
Vlak voor de Ponte della Civera vormen de riviertjes een grote waterval waar het water met groot geraas naar beneden stort. Meteen naast de kloof begint een steile trap die je met meer dan 300 treden naar de brug brengt.

De kerk van San Lorenzo

In het buurtschap Castello ligt ook de kerk van San Lorenzo, voor het eerst genoemd in een document van paus Lucius III in 1184. Dit eerste gebouw maakte deel uit van een fortificatie die tijdens de 10-jarige oorlog grotendeels werd verwoest. Zowel de kerk als het kasteel werden in de 15^{e} eeuw herbouwd, maar werden al in de volgende eeuw opnieuw verwoest. De huidige kerk van San Lorenzo dateert uit 1593. Ze heeft een enkel schip met links van de kerk de

klokkentoren. Het priesterkoor is rechthoekig en heeft een altaarstuk dat het *martelaarschap van Sint Lorenzo* uitbeeldt. Ook zijn hier enkele fresco's uit de 18e eeuw.

Het Castello di Nesso

Het kasteel van Nesso

Het kasteel van Nesso, ook wel kasteel van San Lorenzo genoemd, bestond uit een muur met torens met het doel de omgeving te controleren en doortocht van vijanden te belemmeren. Het maakte deel uit van een uitgebreider verdedigingssysteem en had daartoe zicht op de Torraccia di Brienno. Tijdens de investituurstrijd bood het onderdak aan de bisschop van Como, Rainaldo, die trouw bleef aan paus Gregorius VII. Zoals bovengenoemd werd het in de 10-jarige oorlog, in 1124 verwoest en in 1449 door Como weer herbouwd op de resten van de vorige structuur. Van deze structuur rest nu nog een muur van 15 meter. Echter werd het in 1532 opnieuw verwoest, nu door Gian Giacomo Medici die in die jaren het meer beheerste. In de 19e eeuw werden de drie torens met zogenaamde 'Ghibellijnse' kantelen (ook wel 'kantelen met zwaluwstaart' genoemd) toegevoegd.

De naam van San Lorenzo komt ook terug in het feest dat ieder jaar in begin augustus (10-11 augustus in 2021) wordt gevierd in het dorp. In de via Pietro Binda worden dan lokale producten geserveerd en er wordt een vuurwerk afgestoken.

De parochiekerk van de heiligen Petrus en Paulus staat in Borgo op slechts meters van het meer. Als u begint bij de Ponte della Civera en de via Coatesa volgt en dan de via Borgovecchio dan bereikt u na circa 800 m deze kerk.
Oorspronkelijk lag de ingang aan de waterzijde maar bij een verbouwing die in 1632 begon en tot in de 18e eeuw doorging kreeg de kerk zijn huidige barokke uiterlijk en kwam de ingang aan de zijkant van het gebouw. Van de oorspronkelijke kerk zijn alleen nog de resten van een fresco te zien in een berghok dat aan de klokkentoren grenst. Het interieur van de kerk is rijk versierd.

De kerk van Sint Petrus en Paulus

De voorgevel is in tweeën verdeeld met daarboven een timpaan met de figuur van God de Vader. De onderste helft heeft een rijk portaal met twee nissen met de twee kerkheiligen, de bovenste helft opent met een opening in drie delen die het interieur verlichten.
Langs de linkerzijde staat achteraan de hoge klokkentoren. Ook zien we aan die kant naast de voorgevel een uitbouw met de doopkapel.
De kerk heeft één schip verdeeld in drie beuken; twee daarvan hebben twee zijkapellen die rijk gedecoreerd zijn. De kapellen zijn gewijd aan de Madonna van de Rozenkrans, de Kruisiging, aan Sint Jozef en aan Sint Franciscus Saverio. In de kapel van de Kruisiging zien we stucwerk en beschilderingen uit de 18e eeuw van Francesco Maria

Bianchi, de schilderijen in de kapel van de Rozenkrans zijn van de lokale schilder Giovan Battista Caprani.Van grote waarde zijn de fresco's van Carlo Innocenzo Carloni in de kapel van Sint Jozef.

In het priesterkoor staat het marmeren hoofdaltaar; de rechter wand heeft een doek met de *Madonna met Kind en de heiligen Petrus en Paulus*, omgeven door schilderingen. Bij de ingang is links de doopkapel met een achthoekige koepel waarvan ieder segment heiligen uitbeeldt die door Luigi Tagliaferri zijn geschilderd. Aan de binnenzijde van de voorgevel zien we een orgel met houten kast uit de 18e eeuw; de fresco's tegen het gewelf van het schip dateren uit 1930, in de derde beuk herkennen we de *Drie-eenheid*, de *Verkondiging aan de Maagd* en *Engelen*.

De toren van de kerk van Petrus en Paulus

Wandelroute: Van Brunate naar Bellagio over de Via Regia (36 km)

Van 2002 tot 2006 is er hard gewerkt om de oude muilezelpaden in de Lario driehoek te herstellen zodat er een aantrekkelijke wandelroute ontstond. Deze Strda Regia loopt van Brunate over Blevio, Torno, Faggeto Lario, Pognana Lario, Nesso naar Lezzeno. De route is niet moeilijk en kan vrijwel het hele jaar worden gemaakt. Ze eindigt bij de Duivelsbrug in Lezzeno, vlak bij de bushalte van de lijn Como-Bellagio. Het laatste deel over de SS583 wordt niet aangeraden omdat je dan over de drukke autoweg loopt. Een beschrijving is o.a. te vinden op de site www.comoanditslake.com

Als u in Nesso bent kunt u ook een wandeling maken over een lagergelegen route naar Lezzeno: Als u bij de kerk in Nesso een korte afstand de drukke SS583 volgt dan bereikt u bij een kapelletje rechts een wandelpad door de bossen. Het gaat langzaam omhoog en leidt naar de Punta della Cavagnola, waar Lezzeno begint.

Links: Plattegrond van Careno ©OpenStreetMap-auteurs

Rechts: De Moltrasiosteen

Careno

Het meest pittoreske buurtschap van Nesso is het meest zuidelijk gelegen buurtschap Careno; gezien vanaf het water heeft de vorm van een driehoek op zijn kop. In de 13e eeuw was dit nog een onafhankelijk dorp, maar in 1928 werd het onderdeel van de gemeente Nesso. Er waren hier steengroeven waar de Moltrasiosteen werd gewonnen, een zwart-grijze steensoort die we op talrijke plaatsen rond het meer gebruikt zien voor de huizen.
In het dorp ligt het Romaanse kerkje van **San Martino**, waarschijnlijk daterend van vóór de 17e eeuw. De toegang ligt bij de haven en heeft een fraaie portico. De kerk met één schip bezit een aantal interessante fresco's uit de 16e eeuw, die bij een recente restauratie werden ontdekt onder lagen witkalk.

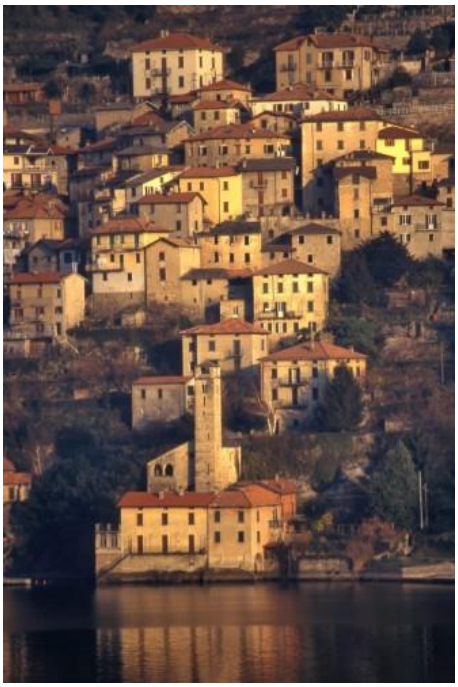

Careno met de kerk van San Martino

Aan de noordkant van Careno staat de parochiekerk van **Maria Assunta** uit 1665 met decoraties die in 1957 gemaakt werden door Pietro Grossi. Bij de ingang vinden we een kleine doopkapel met een fresco van de *Doop van Jezus*.
Kort voor deze kerk leidt de Via dei Monti naar de grot van Masera op 360 m hoogte. Deze grot, die onderdeel is van het karstgebergte van de Pian di Tivano, heeft lange galerijen, watervallen en meertjes. Bij het onderzoek in het begin van de 20ste eeuw werden circa 400 miljoen jaar oude fossielen van ammonieten gevonden uit de tijd dat hier de zee stond. De grot is alleen onder begeleiding van een gids te bezoeken.

Pian del Tivano[4]

Ik heb vooral aandacht besteed aan de dorpen langs de westkust van de Lario Driehoek, maar het achterland heeft ook veel te bieden. In Nieuwsbrief 3(2020) beschreef ik al het gebied tussen Bellagio en Magreglio over de Piano Rancio en in Nieuwsbrief 5(2012) besteedde ik aandacht aan de spectaculaire zwerfstenen en de graftombes bij Negrenza en Torno.
Zo is Nesso een goed uitgangspunt voor een bezoek aan het Pian del Tivano. Dit gebied is te bereiken vanuit het dorp over de SP44 langs de dorpjes Erno, Veleso, Zelbio en ligt ongeveer 1000 m boven het zeeniveau. Aan de noordkant ervan ligt de Monte San Primo (1681 m). De vlakte van Tivano behoort tot de interessantste karstgebieden van Italië. We vinden hier een uitgebreid netwerk van grotten en tunnels, die in de laatste ijstijd werden door het water werden gevormd in de kalkformaties. In die ijstijd drong de gletsjer van het Comomeer ook door in dit gebied en vormde de Nosè vallei. Het smeltwater van de gletsjer vormde een meer dat opdroogde toen de gletsjer zich terugtrok; het water drong door spleten in het karstgebergte. De bekendste van de natuurlijke grotten is de Fornitori-Stoppani die wel 37 km lang is, daarnaast noemen we het Rachi Zelbio complex en het Buco della Niccolina. De laatstgenoemde grot, ook wel Buco del Diavolo genoemd, en die circa 60 m diep is, is getroffen door een steenlawine die de ingang heeft afgesloten. Rechts van de ingang werden in 1902 voorwerpen uit de

[4] De 'tivano' is de wind die vanaf zonsopgang tot het eind van de ochtend uit noordelijke richting over het meer waait.

Romeinse tijd gevonden. Het verhaal wil dat een hond die op een middag de grot was ingelopen, de volgende dag teruggevonden werd in het meer bij Nesso.

Op o.a. de site nl.Wikiloc.com vindt u ook diverse wandeltochten in dit gebied, bijvoorbeeld over de Monte San Primo met Veleso als startpunt.
Over het gebied wordt de volgende legende verteld:

De woede van Theodorik

Oude verhalen raden ons af om 's nachts het Pian del Tivano over te steken: door de nevel die rond de bosjes hangt, dwalen donkere gestalten zonder rust. Het zijn de geesten van Aufreda en haar jonge palfrenier die zonder ooit te stoppen op een paard galopperen. Ze zouden willen afstijgen als het dier zijn galop inhield, maar bij iedere poging verhief het dier zich op zijn achterbenen, brieste en hervatte zijn vlucht tot het verdween achter een horizon verhuld door nevels.
's Ochtends zijn er soms blonde haren zichtbaar aan de takken, als getuigen van de eeuwige straf opgelegd aan de twee gelieven.
Aufreda uit Frankrijk was de zuster van koning Clodovius en kwam naar Italië aan het eind van het jaar 400 om te trouwen met Theodorik, koning van de Ostrogoten.
Bij die gelegenheid liet Aufreda de inwoners van het gebied met open mond toekijken naar het aantal bedienden, pages en bewapende beschermers die meekwamen met een onophoudelijke processie van wagens met koffers, beladen met kostbaarheden en met dieren zoals apen, honden en pauwen.
Hoewel ze uit een familie stamde die zich niet bepaald zachtzinnig en religieus gedroeg, was de jonge Aufreda fijnzinnig en had een goede smaak en hoffelijke manieren. Ze werd bij die gelegenheid begeleid door aartsbisschop Remigio, die haar naar haar verloofde bracht, de ruwe en weinig beschaafde Theodorik.
Voor het huwelijk schonk hij haar een kasteel in Monza en als ze zich daar vertoonde stond het volk in rijen om de mooie dame en de ridders uit haar gevolg te bewonderen en de bloemen op te rapen die de koningin rondstrooide.
Theodorik was beslist een groot krijgsheer, maar in de korte tijd die hij tussen twee oorlogen doorbracht op het kasteel was hij beslist geen model echtgenoot. Na grote drinkgelagen in een herberg of gedurende de maaltijden aan het hof, stinkend als een bok, misdroeg hij zich tegenover zijn echtgenote en mishandelde haar om het geringste. De arme koningin had alleen momenten van rust als Theodorik weer ergens heen was om het zwaard te heffen. En als ze moe was van het luit spelen, borduren, bijbel lezen of spelletjes spelen, ging ze naar de Brianza met haar pauwen en honden.
Op een mooie dag echter, ontsnapte gedurende een van die uitstapjes haar lievelingspauw. De koningin ging er zelf meteen achteraan en kwam na een urenlange rit op haar paard tenslotte op de Pian di Tivano. De pauw was neergestreken boven in een oude eik en leek niet van zin omlaag te komen. Daarop klom een palfrenier in de boom en ving de pauw, die hij daarna met een diepe buiging aan de koningin overhandigde. Hij was jong, blond, knap en hoffelijk, waardoor de koningin op slag verliefd op hem werd. Maar ze werd ook verliefd op de Pian del Tivano, en wel zo hevig dat ze er een kasteel liet bouwen voorzien van tuinen met veelkleurige en geurende bloemen. Zo kwam het dat Aufreda gedurende de veelvuldige afwezigheid van de koning, dagen doorbracht in het kasteel op de vlakte, vergezeld door de jonge palfrenier.

De tijd verstreek en koning Theodorik, die achterdochtig werd, besloot na te gaan of hij niet bedrogen werd. Daartoe legde hij een eenvoudige val: hij zei dat hij vertrok voor een oorlog, liet zijn soldaten het kasteel verlaten zodat de koningin overtuigd was van zijn vertrek en kwam onder valse voorwendselen weer terug om haar te volgen. Hij kwam bij het kasteel op de Pian

del Tivano en nadat hij de dames verjaagd had die de kamer van de koningin moesten bewaken, ging hij met getrokken zwaard naar binnen. Theodorik verraste de twee gelieven terwijl de jongeling de harp speelde (maar misschien was dit een eufemisme….) en kwam dreigend op ze af.
Geschrokken gebruikten Aufreda en de palfrenier een geheime uitgang en slaagden erin het hof te bereiken waar hun paard stond. Ze sprongen er op en verdwenen in het duister van de nacht. Maar helaas, na korte tijd kwam het paard door het slechte zich in de moerassen in de buurt van het kasteel terecht. In een oogwenk had Theodorik ze ingehaald en vermoordde ze beiden. Vanaf die dag zijn ze gedoemd om, vastgeklemd aan de manen van het paard te hangen, vluchtend in de eindeloosheid van de vlakte zonder te weten waarheen.

Ter herinnering hieraan is er een hoek van de vlakte die nog altijd "de tuin van de koningin" wordt genoemd.

In het gebied vindt u meerdere restaurants en parkeerplaatsen waardoor het ook een aantrekkelijk vakantiegebied is. In de winter is het een geliefd langlaufgebied.

Pognana Lario

Aan de zuidkant van Nesso begint het dorpje Pognana Lario, met minder dan 690 inwoners ook maar heel klein. Het bestaat uit vijf verschillende woonkernen: Canzage, Rovasco, Quarzano, Riva en Pognana. Het dorp heeft nauwelijks echte publiekstrekkers behalve maar liefst drie feestdagen die veel toeristen trekken: op 16 augustus de 'Sagra delle gnocchi' bij de kerk van San Rocco, in juni de 'Sagra delle arborelle' (een vis van het meer) en op de zondag volgend op Pasen de 'Sagra delle torte'.
De straatjes zijn aardig om rond te wandelen en u vindt er talloze afbeeldingen van devotie.

Het Castello

Halverwege Pognana ligt in het oude dorp in de karakteristieke steegjes het **'castello di Fighino'**, daterend uit 1800. De naam castello vind ik iets overdreven, het is meer een oud en groot huis met zeven verdiepingen. Tussen de niet gevoegde stenen groeien talloze vijgen die aan het eind van de zomer rijk vruchten dragen en bij de bevolking zeer geliefd zijn. Rond het gebouw ligt een tuin met terrassen en een oude 'lavatoio', een wasplaats. Het huis was het verblijf van de familie Romano die er tientallen jaren een 'locanda', een eenvoudig restaurant hielden. Het bijbehorende hotel bood onderdak aan vele reizigers en hooggeplaatste prelaten. Ook was hier een postkantoortje en tabakswinkel en een lagere school. Veel van de kamers zijn gedecoreerd met fresco's en er zijn ruimtes met een grote open haard voor de klanten.

De kerken van Pognana Lario

Het dorp heeft drie kerken. De eerste, in het buurtschap Pognana, is de parochiekerk van de **Santissima Trinità**, ingewijd in 1764. De kerk met opvallend gele muren ligt boven een reeks terrassen. De gevel is in barokstijl met vier halfpijlers en heeft een portaal met twee nissen. De kerk heeft een enkel schip met twee beuken, twee zijaltaren en een halfcirkelvormig priesterkoor. Tegen de rechterwand van de eerste beuk hangt een 17^{e}-eeuws doek met *De glorie van Sint Agatha en de heiligen Apollonia en Lucia.*

De kerk van **San Rocco** ligt in Canzaga op een schitterende plaats met panoramisch uitzicht, wel 'balkon' van het Lario genoemd. De kerk is te bereiken over een voetpad vanaf de openbare parkeerplaats. Langs het pad liggen de kapellen van de kruiswegstatie, versierd met mozaïeken.

Het pad eindigt vóór de kerk met een boog. De gevel in barokstijl is uit de 18e eeuw. De kerk heeft eén schip, verdeeld in drie beuken. Op de rechterwand zijn zwaar beschadigde resten van fresco's uit de 16e eeuw. Het interessants is het transept dat een geheel met fresco's bedekt gewelf heeft, geschilderd in begin 16e eeuw. Hier hangt een laat-zeventiende-eeuws doek met de *Madonna van Loreto met de heiligen Rocco en Sebastiaan*.

De kerk van San Miro

De parochiekerk Santissimi Trinita in Pognana

De kerk van **San Miro** is de oudste van de drie kerken in het dorp en dateert uit de 11e eeuw. Om bij de ingang te komen moeten we een korte trap op; rechts hiervan is de voorgevel met de huidige ingang. De klokkentoren, aan de rechterzijde is een van de oudste aan het meer en is waarschijnlijk uit 1020. De plaats van de openingen is wel aangegeven maar ze zijn niet open Aan de linkerzijde zien we een voorhal die oorspronkelijk bedekt was met fresco's. Tegen de buitenmuur zien we nog fresco's uit de 13e eeuw in byzantijnse stijl met afbeeldingen van *Sint Cristophorus* en een *Heilige Frater.* Oorspronkelijk was de ingang onder de overdekte voorhal maar ze is nu aan de zijkant. De kerk heeft één schip met twee beuken en een rechthoekig priesterkoor. Er is een marmeren altaar in barokstijl. Binnen zijn nog meer fresco's met *Sint Christophorus* en de *Madonna met Kind*.